

чання дозволяє за допомогою системи адекватних форм і методів моделювати навчально-професійну діяльність студентів, залучаючи їх до ефективного опанування професійних навичок і формування практичних компетенцій.

Принципово новою технологією навчання, що з'явилася порівняно недавно, є *модульне навчання*. Дана технологія передбачає самостійне опанування студентами певних частин навчального курсу за індивідуальною схемою. Тобто, студент отримує так званий навчальний модуль, що містить закінчений інформаційний блок, програму дій із ефективного опанування даної інформації, рекомендації з досягнення мети та виконання завдань, які сформульовані у модулі. По закінченні терміну, відведеного на вивчення модуля, передбачено обов'язковий контроль отриманих студентом знань, їх повноти та відповідності поставленим завданням.

Така технологія навчання спонукає студентів до самостійного оволодіння навчальним матеріалом, здійснення пошуково-аналітичної та науково-дослідної діяльності, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності засвоєння знань із науки (дисципліни). Все це значною мірою підвищує роль індивідуально-консультаційної роботи, під час якої відбувається активна взаємодія викладача зі студентом за індивідуальною схемою навчання.

Модульна побудова науки дає ряд значних переваг і є одним з ефективних напрямів інтенсифікації навчального процесу, особливо в умовах цільової інтенсивної підготовки фахівців. До таких переваг належать:

- забезпечення методично обґрунтованого узгодження всіх видів навчального процесу всередині кожного модуля та між ними;
- системний підхід до побудови курсу і визначення його змісту;
- гнучкість структури модульної побудови курсу;
- ефективний контроль за засвоєнням знань студентами;
- виявлення перспективних напрямів науково-методичної роботи викладача;
- швидка диференціація студентів на основі рейтингу за індивідуальним інтегральним індексом, що спрощує відбір кандидатів до аспірантури;
- можливість перерозподілу часу, відведеного навчальним планом на вивчення науки, за окремими видами навчального процесу, розширюючи частку практичних і семінарських занять і самостійної роботи студентів.

Модульне навчання актуалізує впровадження нових форм лекцій, за яких поряд із фундаментальною підготовкою студент отримував би необхідні навички та знання у сфері методології, аналітично-пошукової діяльності, прогнозування, проектування тощо. Дана технологія значно посилює мотивацію до навчання, оскільки студент зацікавлений в отриманні інформації, відвідуванні лекцій і практичних занять. Таким чином, модульна система навчання та пов'язані з її упровадженням інтенсифікація інформаційно-дієвого процесу навчання, система контролю знань і професійної придатності може значно підвищити ефективність та якість підготовки фахівців, забезпечити цілеспрямованість творчої діяльності особистості.

Чужиков В.І., д.е.н., проф.,
Федірко О.А., к.е.н., доц.,
Ткаленко С.І., к.е.н., доц.,
Вінська О.Й., к.е.н., доц.,
Никонюк К.О.,
кафедра європейської інтеграції

ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТРЕНІНГОВИХ МОДЕЛЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Реалізація євроінтеграційних устремлінь України є комплексним завданням, що передбачає не лише імплементацію «Acquis communautaire» Спільноти, дотримання економічних критеріїв конвергенції, а й гармонізацію цілої низки політик, зокрема освітньої.

Розроблена в Євросоюзі Стратегія «Європа 2020» уже найближчим часом стане основним робочим документом Спільноти, скерованих на підготовку високоосвічених і висококваліфікованих трудових ресурсів. Виходячи з цього, розробка, вдосконалення та імплементація новітніх освітніх стандартів, інноваційних програм і проектів на наднаціональному рівні, їх гармонізація на рівні держав-членів є ключовим завданням інтеграційного об'єднання. Зокрема, найбільшу кількість схвальних відгуків у європейському освітньому просторі отримали так звані тренінгові моделі навчання, які активно використовуються при підготовці фахівців з різних

спеціальностей, набули статусу важливого інструменту в процесі обміну досвідом, вдосконалення та перепідготовки професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів. Крім цього, на сьогоднішній день ведеться жвава дискусія щодо розроблення нової тренінгової політики Європейського Союзу в рамках фінансових перспектив 2014–2020.

Сучасний розвиток професійної освіти в ЄС зумовлений дією цілої низки факторів, які значною мірою регулюють, як зміст освіти, так і характер застосування в навчальному процесі освітніх технологій. Дворічний досвід реалізації тренінгових проектів фонду Жана Моне, який має кафедра європейської інтеграції дозволяє виокремити найважливіші риси їх реалізації в умовах ВНЗ IV рівня акредитації. До них відносяться наступні:

- зменшення питомої ваги лекційного навантаження (на 50–55 %);
- використання апробованих ігрових методик;
- самореалізація кожного з учасників;
- вибірковий і систематизований контроль результатів тренінгу;
- дидактична прогностичність очікуваних наслідків.

У своїй роботі співробітники кафедри європейської інтеграції враховують досвід Європейського Союзу та активно долучаються до його впровадження в розрізі проведення низки тренінгів відповідно до грантових угод з Європейською Комісією:

- «Адвокація європейської інтеграції»;
- «Модель європейського регіонального розвитку».

Схвальні відгуки учасників, висока результативність тренінгів (що підтверджується результатами вхідних і вихідних тестувань), наочно демонструють необхідність застосування новітніх тренінгових моделей при підготовці фахівців з міжнародної економіки.

Досвід реалізації грантів Європейської Комісії щодо проведення тренінгів «Адвокація європейської інтеграції» та «Інноваційний та інвестиційний розвиток ЄС» дозволив виявити значний потенціал інноваційних активних методів навчання, а також ідентифікувати їх специфічні переваги та визначити особливості тренінгової діяльності при підготовці висококваліфікованих кадрів. Специфіка тренінгів полягала у такому:

— по-перше, дидактичні моделі обох тренінгів зорієнтовані переважно на нефахівців у сфері економіки та європейської інтеграції, зокрема: на студентів магістерського рівня, викладачів, вчителів і професіоналів у сфері юридичних, соціологічних, географічних, медичних, екологічних, будівельно-архітектурних наук, журналістів, представників місцевих органів влади тощо. Отже, враховуючи відсутність базових економічних знань слухачів тренінгу, методичне забезпечення необхідно було розробляти виходячи з принципів наочності, доступності, кооперативного навчання (представники економічних наук об'єднувались у малі групи з представниками неекономічних наук) тощо. Ефективним засобом засвоєння нового матеріалу виявились такі методи, як робота у малих групах, міні-кейс стаді, евристична бесіда та лекція з елементами колективного аналізу;

— по-друге, врахування психологічних особливостей сприйняття аудиторією нової невідомої для багатьох слухачів інформації обумовило застосування інноваційного підходу щодо формування синопсису тренінгу (розкладу занять), який передбачав відмову від традиційної лекційно-семінарської моделі та перехід до поєднання міні лекцій (30–40 хв.) з активними методами навчання, яким відведено провідну роль у тренінговій методиці. Такий підхід дозволяє значно підвищити рівень засвоєння нових знань, сприяє збалансованому сприйняттю інформації аудиторією, не призводить до перевтоми від надмірного перевантаження матеріалом, що викладається;

— по-третє, врахування диверсифікованої соціальної структури груп слухачів обумовило необхідність імплементації сучасних методів долання психологічних бар'єрів та управління конфліктними ситуаціями в колективі слухачів. Базовим принципом при цьому стало «умовне інтегрування» тренера з колективом слухачів, долання штучного бар'єрного самовідмежування, що на його власному прикладі стимулює присутніх на тренінгу до ефективної співпраці. Свою дієвість довела також провокативна в хорошому розумінні цього слова гра «Представ свого напарника!», основний зміст якої скерований на створення комфортної та дружньої атмосфери в колективі, долання бар'єрів соціального статусу (викладач–студент, керівник–підлеглий тощо). Натомість інша гра «Бінго», доволі яскраво моделює сучасний механізм міжнародного ринку інформаційних ресурсів і базується на інтенсивній міжгруповій конкуренції та ринковій взаємодії між малими групами, сприяла ще більшому згуртуванню колективу тренінгу;

— по-четверте, реалізація кафедрою трьох різнорівневих тренінгів дозволяє краще структурувати аудиторію слухачів, а також поступово підвищувати складність змісту навчання. Так, базовий рівень знань з основ європейської інтеграції та особливостей інтеграційної політики ЄС представлено у проекті «Адвокація європейської інтеграції»; у подальшому слухачі можуть обрати тренінг з середнім рівнем складності «Інноваційний та інвестиційний розвиток ЄС», який

базується на детальному секторальному та регіональному аналізі тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку країн-членів ЄС, розкритті механізмів та інструментів прискорення країнового розвитку в ЄС на мікро-, мезо-, макроекономічному та наднаціональному рівнях. Найвищим кваліфікаційним рівнем характеризується персональний грант професора Моне, (реалізується д.е.н., проф. В.І. Чужиковим) — тренінг для тренерів «Європейська модель регіонального розвитку», — який уже зорієнтований на фахівців-економістів, що спеціалізуються на дослідженні, викладанні та регулюванні процесів регіонального економічного розвитку. Останній проєкт є дидактичною моделлю підвищення кваліфікації викладачів регіональної економіки, має бінарну структуру (зимова та літня школи) і базується на сучасному методологічному апараті глобальної регіоналістики. Провідна ідея проєкту полягає у розробці електронного підручника з регіональної економіки, який максимально враховує сучасні європейські підходи та потребує докорінного переосмислення постулатів радянської школи розміщення продуктивних сил та економічної географії.

Тренінг «Інноваційний та інвестиційний розвиток Європейського Союзу» в реалізації якого брала участь вся кафедра проходив упродовж п'яти днів і складався із:

- вступного слова (у якому учасники тренінгу були ознайомлені з програмою тренінгу, тобто основними темами, які будуть розглядатися протягом терміну його реалізації, а також з його метою та завданнями);

- презентації учасників (учасники тренінгу мали змогу надати коротку інформацію про себе, познайомитися між собою та подолати психологічні бар'єри, що виникли у дифузній групі);

- оцінювання попереднього рівня знань (вхідне тестування з метою виявити початковий рівень знань аудиторії з проблематики тренінгу);

- розкриття змісту тренінгу, яке здійснювалося у форматі «лекція плюс активний навчальний метод». Після кожної лекції з метою кращого засвоєння матеріалу застосовувалися активні навчальні методи, а саме: бізнес-ігри, дискусії, моделювання ситуацій, проблемні ситуації, кейс-стаді, мозкові штурми тощо;

- оцінювання прикінцевого рівня знань (вихідне тестування з метою виявити залишковий рівень знань аудиторії з проблематики тренінгу. Саме різниця між результатами оцінювання попереднього та прикінцевого рівня знань (між вхідним і вихідним тестуванням) дає змогу оцінити приріст знань учасників тренінгу, і, відповідно, успішність його проведення, рівень засвоєння аудиторією інформації з розглянутої проблематики, виявити сильні та слабкі місця у викладанні основного матеріалу.

Досвід тренерів кафедри європейської інтеграції свідчить, що саме європейські тренінгові моделі надають змогу учасникам засвоїти великий обсяг матеріалу, осмислити та проаналізувати ключові проблеми. Велика кількість бажаючих, які вже записалися на другий етап реалізації цього тренінгу свідчить про те, що позитивні відгуки попередніх учасників серед своїх колег і знайомих допомогли сформувати широку мережу осіб, що зацікавлені у поглибленому вивченні проблематики європейської інтеграції.

У тренінгу з «Інноваційного та інвестиційного розвитку ЄС» для визначення проблем, проведення аналізу причин їх виникнення, а також розвитку ідей і подальших варіантів, наприклад, для стратегії «Європа — 2020», використовувалися такі інтерактивні методи, як «мозковий штурм», «нестандартне мислення», а також «метод шести капелюхів», який довів свою ефективність як у європейській, так і в вітчизняній методиці викладання.

Таке інтерактивне навчання, що здійснюється в режимі діалогу, являє собою постійну активну взаємодію всіх його учасників з використанням моделей комунікацій, стосунків, ролей тощо.

У ситуаційних вправах (кейсах тощо) можуть бути використані різні методи і підходи до вирішення задач. Так, «мозковий штурм», «нестандартне мислення» можуть охоплювати прийняття систематичних процедур: для визначення проблеми та причин; розвиток ідей і варіантів для вирішення проблеми; оцінка ідей і вибір кращого варіанту для прийняття відповідних заходів щодо здійснення обраного варіанту.

Заслуговує на увагу згадуваний вище метод шести капелюхів. Це простий і практичний спосіб розділення процесу мислення на шість різних режимів, кожен з яких представлений метафоричним капелюхом певного кольору. Засновником методу шести капелюхів є британський психолог, доктор медичних наук Едвард де Боно. В основі — ідея паралельного мислення: конструктивного мислення, при якому різні точки зору і підходи не стикаються, а співіснують.

Білий капелюх — використовується для того, щоб спрямувати увагу на інформацію. У цьому режимі мислення нас цікавлять лише факти. Ми замислюємось над тим, що ми вже знаємо, яка ще інформація нам необхідна і як нам її дістати.

Жовтий капелюх — символічне відображення оптимізму. Дослідження можливих успіхів і позитивних сторін. Вимагає переключити увагу на пошук переваг і позитивних аспектів конкретної ідеї.

Чорний капелюх — застерігає і змушує думати критично. Дозволяє дати волю критичним оцінкам, побоюванням і обережності. Це захищає нас від нерозважливих і непродуманих дій, вказує на можливі ризики і підводні камені. Користь від такого мислення безсумнівна, якщо, звичайно, нею не зловживати.

Червоний капелюх передбачає висловлення свої почуттів та інтуїтивних здогадів щодо питання, яке обговорюється, не вдаючись у пояснення щодо того, чому це так.

Зелений капелюх — передбачає зосередження на творчості, альтернативних рішеннях, нових можливостях та ідеях. Це можливість висловити нові поняття та концепції. Перебуваючи під зеленим капелюхом, ми придумуємо нові ідеї, модифікуємо вже існуючі, шукаємо альтернативу, досліджуємо можливості, взагалі, даємо креативне зелене світло.

Синій капелюх являє собою організацію розумових процесів. Гарантія дотримання функцій усіх шести капелюхів. Синій капелюх відрізняється від інших капелюхів тим, що він призначений не для роботи зі змістом завдання, а для управління самим процесом. Зокрема, його використовують на початку сесії для визначення того, що належить зробити, і в кінці, щоб узагальнити досягнуте і поставити нову мету.

Загалом, підводячи підсумок вищевикладеному, варто зазначити, що участь у реалізації європейських тренінгів, попри їх основну мету, — популяризацію цінностей та роз'яснення переваг і недоліків європейської інтеграції для населення України, — сприяє появі цілого ряду додаткових позитивних ефектів, до яких, насамперед, належать: підвищення кваліфікації викладачів кафедр як наслідок їх активної взаємодії з дорослими слухачами; апробація інноваційних методів навчання у роботі з вимогливою аудиторією; збагачення методичного інструментарію при викладанні наук і вибіркових дисциплін кафедри; розширення науково-педагогічного співробітництва кафедри і факультету тощо.

*Юцкевич О. П., старший викладач
кафедри німецької мови*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ КАНАЛУ DEUTSCHE WELLE

Відомо, що формування у студентів умінь і навичок спілкування передбачає формування здатності та готовності здійснювати комунікацію у чотирьох її видах: аудіювання, читання, говоріння і письмо.

Аудіювання — це один із чотирьох видів мовленнєвої діяльності, що включає усне сприйняття текстового матеріалу різних типів і жанрів: описів подій, інтерв'ю, радіо- і теленовін.

Сьогодні кожен із чотирьох видів мовленнєвої компетенції не розглядається ізольовано, тобто всі аспекти мовлення дуже тісно взаємопов'язані та спрямовані на оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації. Особливий акцент надається нині комунікативному підходу саме до навчання аудіювання аудіо-і відео матеріалів німецькомовних каналів. Аудіювання є невід'ємним елементом процесу говоріння. У процесі навчального аудіювання аудіоматеріалів формується механізм сприймання висловлювань, функціонування якого дає змогу сприймати інформацію в усній формі іноземною мовою. Тобто аудіювання виконує важливі навчальні функції введення мовного матеріалу, з чого починається його засвоєння в усній формі. Граматичні структури, до яких входять відповідні лексичні одиниці і які оформлені в фонематичному плані за нормами німецької мови, спочатку вводяться до аудіювання, а потім у говоріння.

Аудіювання — найважчий вид мовної діяльності: якщо в тексті для читання можна знову і знову повертатися до незрозумілого слова, використовувати словник, а при говорінні можна уникнути використання незнайомої лексики, то в процесі аудіювання необхідно зрозуміти все з першого разу. Труднощі в аудіюванні визначаються наступними параметрами: складність лексичного матеріалу (вживання слів у переносному значенні, немотивованих слів і фразеологічних зворотів), фонетичні труднощі (темп, інтонація, діалект). Значною проблемою є незнання предмету говоріння. Потрібно навчати студентів долати труднощі, використовуючи здогадку, знання та мовний досвід. Студенти повинні оволодіти антиципацією, тобто умінням передбачати зміст інформації, а також умінням здогадуватись на слух про значення тих чи тих невідомих лексичних одиниць.

Програма оволодіння аудіюванням як формою комунікативної діяльності передбачає прослуховування текстів за ступенем зростання труднощів. Тому необхідно спеціально підбирати такі